

Hyviä päätöksiä – etiikasta ja eettisestä päätöksenteosta

[08/05](#)

Saako mukavampi asiakas sinulta parempaa palvelua? Millä perusteella priorisoit työtehtäväsi? Saako vaativa asiakas lainaustoimistossa enemmän aikaasi ja huomiotasi? Millä perusteella annat asiakkaalle sakot anteeksi? Miten noudatat työyhteisössäsi sovittuja työaikoja?

Me kaikki teemme eettisiä päätöksiä kaiken aikaa, yleensä hyvällä menestyksellä emmekä aina edes huomaa niitä. Toiset meistä ovat luonnostaan taitavampia havaitsemaan eettisiä ongelmia, mutta tässä asiassa voimme kuitenkin kehittyä.

Henriikka Clarkeburn piti Viikin tiedekirjaston henkilökunnalle lyhyen johdannon etiikasta ja eettisestä päätöksenteosta. Saimme työkaluja, joiden avulla voimme tehdä eettisiä päätöksiä, keskustella niistä ja perustella tekemiämme valintoja.

Ammattieettisen päätöksenteon ja opetuksen asiantuntija PhD [Henriikka Clarkeburn](#) on opettanut ammatti- ja tutkimusetiikkaa opiskelijoille ja opettajille muun muassa Helsingin, Glasgown ja Sydneyn yliopistoissa. Syyslukukaudella 2005 Henriikka työskentelee VOK-hankkeessa (<http://www.helsinki.fi/vok/index.html>).

Henriikan esityksen monipuolisesta annista valitsin tässä lyhyesti esiteltäväksi joitakin lähestymistapoja eettiseen päätöksentekoon. Nämä pohjautuvat erilaisiin arvoihin ja tuottavat erilaisen vastauksen, oikea ratkaisu perustellaan joko lopputuloksella tai päätöksentekotavalla. Eettiseen päätöksentekoon vaikuttavat ratkaistava ongelma, osalliset, ratkaisuvaihtoehdot ja niiden erilaiset tuottamukset, osallisten velvollisuudet ja oikeudet sekä päätöksentekijän sijoittuminen ongelmaan nähden.

Hyötyeettisessä lähestymistavassa päätösten hyvyys mitataan niiden kyvyllä joko maksimoida hyöty tai minimoida haitta. Oleellista on määritellä ja perustella mikä on hyötyä tai haittaa, millä hyötyä mitataan ja keiden hyöty huomioidaan päätöstä tehtäessä. Tavoitteena voi olla **kaikkien yksilöiden hyödyn maksimointi** tai **yhden yksilön hyödyn maksimointi**, joka ei ole sama asia kuin mielihyvähakuinen itsekkyyys. Tämä tukee päätöksentekijän kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä yksilön rationaalisia pitkä- ja lyhytaikaisia tavoitteita. **Ihmissuhdelähestymistavassa** hyöty ilmenee harmonisena yhteiselona ja sen rakennuspalikoita ovat toimivat ihmissuhteet. Tässä

lähestymistavassa pohditaan, tukeeko päätös parhaalla mahdollisella tavalla harmonista yhteiseloä. Yhteisöetiikassa yhteisen hyvän tavoittelu oikeuttaa eettiset päätökset. Yhteinen hyvä on olemassa ja se on mahdollista määritellä.

Sääntöeettiset lähestymistavoissa eettiset ratkaisut perustuvat joko ennalta määriteltyjen sääntöjen noudattamisen tärkeyteen tai siihen, että päätös on tehty tiettyjä sääntöjä noudattaen. Lopputulos on vähemmän tärkeä kuin se, että voidaan eettisesti perustella se, miten päätökset on tehty. Uskotaan siihen, että on olemassa etiikan kultaiset säännöt, joihin kaikkien päätösten tulisi perustua ja että päätökset ovat oikeutettuja vain, jos ne noudattavat näitä sääntöjä. **Oikeusetiikan** lähtökohtana on ihmisillä erottomattomasti olevat oikeudet, joita muiden tulee kunnioittaa. Samalla korostetaan päätöksentekijän oikeuksia tehdä valintoja muiden oikeuksia rikkomatta.

Hyve-eettinen lähestymistapa poikkeaa edellisistä. Hyve-etiikka asettaa päätöksentekijän, ei päätöstä, keskeiseen asemaan. Ajatuksena hyve-etiikassa on, että hyvä ihminen tekee hyviä päätöksiä. Jos tiedämme, että päätöksentekijä on hyvä ihminen, meidän ei tarvitse etsiä päätökselle oikeutusta mistään muualta, koska voimme luottaa, että hyvän ihmisen päätökset ovat aina eettisesti oikeutettuja. Hän on hyvä siksi, että hän omaa kaikki hyvän ihmisen luonteenpiirteet.

Olipa eettisten ongelmien lähestymistapa mikä tahansa esimerkiksi edellä mainituista, hyviin tekoihin tarvitaan aina monta asiaa:

- Omien arvojen ymmärtäminen
- Tilanteen ymmärtäminen
- Päätöksentekotaitojen hallinta
- Tahto tehdä oikein
- Kestävyys ja voima tehdä oikein

*Marja Moisio
Tietoasiantuntija
Viikin tiedekirjasto
puh. 191 58734
marja.moisio at helsinki.fi*